

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 lutego 2021 r.

Pozycja 49

POSTANOWIENIE

z dnia 17 grudnia 2020 r.

Sygn. akt Ts 160/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Parafii Rzymsko-katolickiej [...] w Ż. w sprawie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- „umożliwiają nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.], art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości [Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.] lub art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami [Dz. U. z 2018 r. poz. 2204, ze zm.], w sytuacji gdy właściciel nie mógł dysponować swoją nieruchomością bezprawnie wywłączoną przez Państwo PRL, a następnie zwróconą właścicielowi w wyniku postępowania regulacyjnego zgodnie z ustawą z [dnia] 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.)”
- „umożliwiają doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie z pominięciem zawieszenia biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżące[j], które[j] przywrócono własność wywłaszczonych nieruchomości po przemianach ustrojowych Państwa Polskiego po 1989 r., zgodnie z ustawą z [dnia] 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.), a który to właściciel został pozbawiony możliwości dochodzenia zwrotu własności swojej nieruchomości z uwagi na obowiązujące przepisy prawne w PRL oraz

uwarunkowania polityczne, co skutkowało zawieszeniem biegu zasiedzenia służebności gruntowych a następnie służebności przesyłu do czasu przywrócenia własności bądź przyznania nieruchomości zamiennej w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową”
z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 22 października 2019 r. (data nadania) Parafia Rzymskokatolicka [...] w Ż. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca jest właścicielem nieruchomości (zapisanych w księgach wieczystych pod nr [...]), które uzyskała od Skarbu Państwa w następstwie ugody z 1 lipca 1996 r. zawartej przed Komisją Majątkową. Przez nieruchomości skarżącej przebiegają linie energetyczne, których właścicielami są ENEA Operator Sp. z o.o. z siedzibą w Poznaniu (dalej: przedsiębiorstwo energetyczne) oraz Orange Polska S.A. z siedzibą w Warszawie. W piśmie z 30 maja 2016 r. skarżąca wezwała przedsiębiorstwo energetyczne do zawarcia odpłatnej umowy o ustanowienie służebności przesyłu. Uzyskała jednak odpowiedź odmowną.

W związku z tym skarżąca wystąpiła do Sądu Rejonowego w Ż. I Wydział Cywilny (dalej: Sąd Rejonowy) z wnioskiem o ustanowienie na tych nieruchomościach, na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, służebności przesyłu polegającej na prawie utrzymywania linii średniego napięcia (15kV), składającej się ze słupów z napowietrznymi przewodami, w tym prawa korzystania z nieruchomości w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji i remontów tej linii wraz z prawem wejścia i wjazdu na nieruchomość odpowiednim sprzętem. W piśmie z 12 października 2018 r. skarżąca wycofała żądanie ustanowienia służebności na jednej z nieruchomości. W tym zakresie Sąd Rejonowy umorzył postępowanie.

Sąd Rejonowy postanowieniem z 22 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...]) ustanowił na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego służebność przesyłu o treści wskazanej we wniosku oraz zasądził od niego na rzecz skarżącej wynagrodzenie. Apelację od powyższego postanowienia złożyło przedsiębiorstwo energetyczne.

Postanowieniem z 13 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w B. II Wydział Cywilny Odwoławczy zmienił orzeczenie Sądu Rejonowego m.in. w ten sposób, że oddalił wniosek skarżącej oraz uchylił rozstrzygnięcie zasądzające na jej rzecz wynagrodzenie. Zdaniem Sądu Okręgowego przedsiębiorstwo energetyczne nabyło służebność przesyłu przez zasiedzenie. Doszło do niego 7 stycznia 2011 r., tj. po dwudziestu latach korzystania ze służebności. Powyższe orzeczenie zostało doręczone skarżącej 23 lipca 2019 r.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 12 listopada 2019 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 19 listopada 2019 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: dokładne określenie jej przedmiotu, tj. podanie odpowiedniej pozycji w Dzienniku Ustaw; wskazanie, które wolności lub prawa skarżącej

wyrażone w art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy (tj. art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.; dalej: k.c.); wyjaśnienie, w jaki sposób zakwestionowane w skardze konstytucyjnej przepisy naruszają wolności i prawa skarżącej; doręczenie pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącej w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, określającego sprawę, w związku z którą została wniesiona skarga oraz jego czterech kopii; wykazanie (przez doręczenie oryginału dokumentów lub ich kopii poświadczonych przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem oraz ich czterech kopii) umocowania księdza P.R. do działania w imieniu skarżącej. Skarżąca została także zobowiązana do poinformowania, czy od postanowienia Sądu Okręgowego z 13 czerwca 2019 r. został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

W piśmie procesowym złożonym w Trybunale Konstytucyjnym 26 listopada 2019 r. (data nadania) skarżąca odniosła się do zarządzenia. Oświadczyła, że od postanowienia Sądu Okręgowego z 13 czerwca 2019 r. wniosła skargę kasacyjną. Sprawa została wpisana do repertorium pod sygnaturą [...], co Trybunał Konstytucyjny ustalił z urzędu.

W piśmie tym skarżąca wskazała na naruszenie: art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 w związku z art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 k.c. w związku z art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.), art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.), art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2204, ze zm.) w związku z art. 61 i art. 63 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.) z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji. Powyższe przepisy skarżąca określiła „przedmiotem skargi konstytucyjnej”.

Zdaniem skarżącej wykładnia kwestionowanych przepisów, przyjęta w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, zgodnie z którą „możliwe jest zasiedzenie przez przedsiębiorstwo energetyczne służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (która została wprowadzona do systemu prawnego dopiero 3 sierpnia 2008 r. przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 116, poz. 731) i doliczenie okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu do okresu posiadania służebności przesyłu oraz pominięcie zawieszenia ewentualnego okresu zawieszenia służebności gruntowej i przesyłu w czasie, gdy właściciel nie mógł dysponować własnością swojej nieruchomości wywłaszczonej w okresie PRL do czasu jej zwrotu po przemianach ustrojowych po 1989 r. w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową prowadzonym zgodnie z przepisami ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.)”, narusza konstytucyjne prawo własności, zasady proporcjonalności, równości wobec prawa oraz demokratycznego państwa prawnego.

W związku z postępowaniem kasacyjnym Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 26 lutego 2020 r. zawiesił postępowanie do czasu rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy.

Postanowieniem z 20 sierpnia 2020 r. (sygn. [...]) Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, w związku z tym Trybunał podjął zawieszony postępowanie.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz gdy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. Skarga konstytucyjna spełnia przesłanki przekazania jej do merytorycznej oceny.

2.1. Sporządzona została przez radcę prawnego, który przedłożył stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną, ponieważ od postanowienia Sądu Okręgowego w B. II Wydział Cywilny Odwoławczy z 13 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]) nie przysługuje żaden zwyczajny środek zaskarżenia.

2.3. Dochowany został trzymiesięczny termin wniesienia skargi zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, gdyż powyższe orzeczenie wraz z uzasadnieniem zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącej 23 lipca 2019 r., a skarga konstytucyjna została wniesiona do Trybunału 22 października 2019 r.

2.4. Określony został przedmiot kontroli w rozumieniu art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Skarżąca wskazała, jakie konstytucyjne prawa oraz w jaki sposób zostały – jej zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), a także uzasadniła sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

2.5. Z uwagi na to, że skarga konstytucyjna spełnia wymagania przewidziane w u.o.t.p.TK, a nie zachodzą okoliczności określone w art. 61 ust. 4 tej ustawy, to – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – zasadne jest nadanie jej – w tym zakresie – dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.